

ԱՄԵՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԴԻՄՈՒՄԸ ԵՐԵՒ ՄԵԾԵՐՈՒՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ի լրումն հայ ժողովուրդի դիմին եկած դժբախտութիւններէ, Թուրքերը 1920 թուին ուխտադրուած կերպով յարձակուեցին եւ խլեցին Հայաստանի կարեւոր կենսական մասերը՝ Ղարսը, Արտասանը, Սուրմալուն։ Խորհրդային նորածին Միութիւնը ազատեց հայկական պատմական հողերի մի փոքր մասը, որով փրկեց այնտեղ ապրող Հայերին վերահաս բնաջնջումից։ Այսպիսով ստեղծուեց Հայկական Խորհրդային Հանրապետութիւն, որ 25 տարուց ի վեր խաղաղութեան եւ ազատութեան մէջ բուժելով իր վէրքերը դարձանուծ եւ բարդաւաճում է։

Այսօր ժողովուրդներէ բախտը Միացեալ ժողովրդավարական պետութիւններէ ձեռքումն է։ Այս արիւնասեղ պատերազմից յետոյ, ուր միլիոնաւոր կեանքեր զոհուեցին արդարութեան եւ մարդկայնութեան յաղթանակի համար, մեծ եւ հզօր պետութիւններէ անխուսափելի պարտականութիւնն է, որ մարեն չարի եւ բռնութեան բոլոր օջախները, որպէսզի նորից չկրկնուեն ժողովուրդներէ ջարդերը, նրանց պարտքն է վերացնել անցեալ անարդարութիւնները, ճիշդ ճանաչել թշնամուն ու բարեկամին եւ հատուցանել ազնիւ եւ պարտաճանաչ զրկուածին, զոհուածին, անիրաւուածին։

Այս հաւատով ձեզ են դիմում Թուրքիայից վտարուած հին եւ նոր հայ դաղթականները, որոնք թափառում են երկրագնդի զանազան մասերում եւ նոցա հետ Ամենայն Հայոց հինաւորացհայրապետութիւնը եւ խնդրում ձեզ, ճանաչել Հայերի իրաւունքն իրենց պատմական հայրենիքի վերայ, որ նոքա սրբադործել են իրենց արիւնով ու քրտինքով եւ ծածկել յիշատակաց արժանի հարուստ մշակութային կոթողներով։

Մենք խնդրում ենք առնել Թուրքիայի ձեռքից այդ բռնագրաւուած եւ այժմ համարեա ամայացած հողերը եւ վերադարձնել իրենց իսկական տէրերին ու միացնել Խ. Հայաստանին, որով նրանք հնարաւորութիւն կ'ունենան խաղաղ ապրելու իրենց եղբայրակիցներէ կողքին, աշխատելու եւ իրենց ապագային մշակոյթը զարգացնելու։

Սա կը լինի արդար դնահատականն այն հսկայական զոհարերութիւններէ եւ անձնագոհութեան, որ հայ ժողովուրդը բերեց յանուն Միացեալ ժողովրդավար պետութիւններէ զործին, յանուն ժողովրդավարութեան յաղթանակին։

Հայ ժողովուրդը բոլոր ճակատներում քաջութեամբ կռուեց յաղթանակի համար, ուստի անիրաւութիւն կը լինի, եթէ այս անգամ էլ նա յուսախար լինի։ Աշխարհն աններելի կը համարի, եթէ այս անգամ էլ Հայերի սրբազան իրաւունքը չյարգուի։

Թուրքիայի դաժան լծից ազատուեցին Յունաստանն ու Սերպիան։ Ռումանիան, Պուլկարիան, Լիբանանն ու Ալպանիան, Կրետէ կղզին ու Պաղեստինը։ Ի՞նչու համար, ի՞նչ իմաստուն պատճառաբանութեամբ մարդկութիւնը պիտի զլանայ տատասկալ Հայաստանին տալու իր արդարագոյն իրաւունքը։

Պետութիւնները յանուն իրենց հանդիսաւոր խոստումներէ եւ յայտարարած սկզբունքներէ, պարտաւոր են կատարել քաղաքակրթական մի վե՛հ ակտ, մարդասիրական մի սուրբ գործ — փրկել վերջնական կորստից մի հին մշակութային ազգի մնացորդները։ Մի ազգի, որ ստեղծել է դասական լեզու եւ գրականութիւն, տուել է արուեստի հսկայական կոթողներ եւ ունի արժէքաւոր ներդրումներ համամարդկային մշակոյթի մէջ։

Թուրքիան եւ նրա բարեկամները, վիժեցնելու համար Հայկական Դատը յայտարարում են, թէ ներկայ Թուրքիան ժողովրդավար իրաւակարգ ունի, նա հին Թուրքիան չի եւ Հայերը, եթէ կամենան, կարող են վերադառնալ իրենց նախկին բնակավայրերը։ Սակայն հայ ժողովուրդը անցեալի անթիւ փորձերից դիտէ, որ դոյութիւն չունի հին եւ նոր Թուրքիա, նա միեւնոյն Թուրքիան է եւ հայ ժողովուրդը, ինչպէս եւ եւրոպական դիւանագիտութիւնը լաւ դիտեն՝ թրքական խոստումներէ արժէքը։

Միակ ելքն է Թրքահայաստանի ազատագրումը եւ կցումը Խ. Հայաստանին։

Ուստի վերստին խնդրում ենք, որ Թուրքիայի հայկական նահանգները միացուեն Խ. Հայաստանին, որպէսզի հայութիւնն ամբողջանայ հաւաքուելով հայրենի երկրում եւ ապահովութեան ու

HARAJ | February 14, 1946

խաղաղութեան մէջ շարունակի իր ընդհատուած քաղաքակրթական աշխատանքը եւ ի յայտ բերի իր անուրանալի ստեղծագործական զօրոյթը։

Այս արդար եւ վսեմ գործի յաջողութեան համար աղերսանօք դիմում ենք Ամենակարող Աստուծոյ օգնութեանը։ Թող Բարձրեալն օրհնէ ձեզ եւ առաջնորդէ ձեր միտքն ու կամքը բարին կատարելու, այլեւ շարժէ ներկայ Թուրքիայի ղեկավարներէ խիղճը, քաւելու իրենց եւ նախորդներէ ծանր յանցանքները, որպէսզի վերանայ այն ամենամեծ անարդարութիւնը, որ կատարուեց յուսաւորութեան եւ քաղաքակրթութեան դարում մի, ըստ ամենայնի խաղաղ, ջանասէր եւ ստեղծագործող ժողովրդի հանդէպ։

ԳԷՈՐԳ Զ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ Ս. Էջմիածին